

Dr. Nataša Zrim Martinjak

Angažiranost študentov pri študiju na daljavo

Angažiranost študentov pri študiju smo proučevali na podlagi modela, ki vključuje tri dimenzije angažiranosti – vedenjsko, čustveno in kognitivno, s katerimi izpostavlja večplastnost pojava angažiranosti. Ta model angažiranost študenta razume v soodvisnosti od posameznikovih raznolikih in aktualnih okoliščin. Prispevek naslanjamo na zanimanje glede angažiranosti študenta pri študiju na daljavo med pandemijo covid-19. O vedenjski angažiranosti pri študiju na daljavo govorimo, ko študent aktivno sodeluje pri študijskih aktivnostih na daljavo; o čustveni angažiranosti, ko študent izraža in pokaže pozitivna stališča do učnega okolja na daljavo; o kognitivni angažiranosti pa, ko je študent motiviran za učenje na daljavo (Salus-Pilco idr., 2022). Študentje se pri učenju najpogosteje razlikujejo v tem, ali uporabljajo površinski ali globinski pristop k učenju (Cvetek, 2015; Solomonides, 2013; Šarić in Košir, 2012). Glede na pristop k učenju je različna tudi angažiranost študenta pri študiju. Rossi idr. (2021) v raziskavi o aktivnem učenju pri študiju na daljavo med pandemijo covid-19 ugotavljajo, da uporaba aktivnih učnih orodij pri poučevanju, ki zahtevajo stalno angažiranost študenta, tem koristi in izboljšuje njihovo kritično mišljenje. Vendar pa si, brez aktivnosti in odzivnosti študenta na učiteljevo dejavnost v njegovem poučevalnem pristopu, aktivnega poučevanja ni mogoče predstavljati (Perić Prkosovački idr., 2020). Učitelj v odmiku od tradicionalnih didaktičnih modelov uporablja aktivne metode poučevanja, študent pa mora biti pripravljen sodelovati z aktivnim učenjem (Rossi idr., 2021). Skupna zahteva raznolikih poučevalnih pristopov je, »da od študenta zahtevajo, da sam prevzame aktivno vlogo in odgovornost pri študiju« (Šarić in Košir, 2012, str. 137). Tudi v okoliščinah, kot je pandemija covid-19, ki je temeljito preoblikovala običajne razmere življenja, je potrebno izpostaviti vidik odgovornosti do študija, poudarjata Žgur in Jerman (2022). Odgovornost za kakovost učenja se namreč deli med poučevalni pristop in angažiranost študenta (Axelson in Flick, 2010; Rossi idr., 2021). Rezultati pričujoče raziskave prinašajo večje razumevanje angažiranosti študenta pri študiju v pandemskih okoliščinah in nudijo vpogled v študentov del odgovornosti za kakovost učenja. Temeljni cilj raziskave je bil ugotoviti, kakšna je angažiranost študenta pri študiju na daljavo ter kako aktivno in poglobljeno je pristopal k študiju v pandemični situaciji? Zastavili smo si raziskovalno vprašanje, kako se pristop k študiju na daljavo med pandemijo covid-19 povezuje z drugimi elementi posamezne dimenzije angažiranosti študenta?

S pomočjo spletnega orodja za anketiranje smo podatke zbirali v okviru širše presečne raziskave z naslovom »Položaj študentov in študentk Univerze v Ljubljani v razmerah covid-19«, ki smo jo izvedli na Oddelku za socialno pedagogiko Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. Anketni vprašalnik je bil oblikovan prav za ta namen in je temeljil na posameznih postavkah. Poleg demografskih vprašanj je obsegal več tematskih področij, vezanih na položaj študentov v razmerah covid-19. Za pričujočo raziskavo je bil relevanten del podatkov iz študijskega tematskega področja. Oblikovali smo vprašanja, ki so se navezovala na različne dimenzije angažiranosti študenta – na vedenjsko, čustveno in kognitivno angažiranost. V analizo smo zajeli 1167 študentov, ki so delno ali v celoti odgovorili na študijsko tematsko področje. Od teh jih je bilo 79,4 % ženskega spola in 20,6 % moškega spola. Natanko polovica udeležencev je prihajala iz mestnega, druga polovica iz podeželskega okolja. Večina je bilo študentov družboslovnih in humanističnih smeri (77,6 %), od vseh jih je bilo največ (90 %) vpisanih v programe prve stopnje.

Uporabili smo deskriptivno metodo raziskovanja. Na podlagi rezultatov smo ugotovili, da elementi posamezne dimenzije angažiranosti pokažejo značilnosti udeleženih študentov v njihovem študijskem delovanju in doživljanju študija med pandemijo covid-19. Ob tem, na

podlagi deležev odgovorov pri posameznem elementu angažiranosti, lahko povzamemo, da so udeleženi študentje k študiju različno pristopali in ga tudi različno doživljali, iz česar bi lahko sklepali tudi na pomen drugih okoliščin pri angažiranosti študenta pri študiju. Nekatere predhodne raziskave (Aristovnik idr., 2020; Cleofas, 2021; Kerč idr., 2021; Al-Maskari idr., 2022) ugotavljajo vplive pandemije covid-19 na študijsko in vsakdanje življenje študentov ter povečanje skrbi in stisk med študenti, zaradi katerih mnogi študentje niso bili angažirani pri študiju (Pokhel in Chhetri, 2021).

Hipoteze smo preverjali s Spearmanovimi *rho*-koeficienti. Rezultati so potrdili, da med aktivnim pristopom k študiju in poglobljenim pristopom k študiju na daljavo med pandemijo covid-19 obstajajo statistično značilne povezanosti. Prav tako so rezultati potrdili, da statistično značilne povezanosti obstajajo med aktivnim pristopom k študiju in zadovoljstvom s študijem na daljavo med pandemijo covid-19 in tudi med poglobljenim pristopom k študiju in zadovoljstvom s študijem na daljavo med pandemijo covid-19. Študentje, ki bolj aktivno in poglobljeno pristopajo k študiju, so bolj angažirani pri študiju, tako vedenjsko, čustveno kot tudi kognitivno. Analiza rezultatov je, ob upoštevanju vseh proučevanih elementov posamezne dimenzije angažiranosti, pokazala, da so statistično značilne povezanosti močnejše jakosti med čustveno dimenzijo angažiranosti in pristopom k študiju na daljavo ter med kognitivno dimenzijo angažiranosti in pristopom k študiju na daljavo, kot pa med vedenjsko dimenzijo angažiranosti in pristopom k študiju na daljavo. To bi si lahko razlagali s tem, da vedenjski odzivi študenta pri študijski izvedbi le deloma pokažejo njegov pristop k študiju ter da bi lahko bili njegovi emocionalni in kognitivni odzivi pomembnejši za njegov pristop k študiju. Da je angažiranost študentov kompleksen pojav, zaključujemo tudi na podlagi naslednje ugotovitve, ki je skladna s temeljnimi raziskavami področja (Šimec idr., 2022, Lawson in Lawson, 2013). Potrjene raziskovalne hipoteze potrjujejo tudi povezanost med različnimi dimenzijami angažiranosti in s tem doprinašajo uvid v večplastnost manifestacij angažiranosti študentov. Posamezne dimenzije angažiranosti in njihovi elementi nakazujejo na to, kako aktivno in poglobljeno študent pristopa k študiju. Ob študentovi samooceni tega, kako aktivno in poglobljeno so pristopali k študiju na daljavo, o tem razkrivajo več oz. ga natančneje osvetlijo. Bolj aktiven in bolj poglobljen pristop k študiju smo ugotovili pri tistih študentih, ki so poročali, da so bili pri študiju na daljavo prisotni več kot prej, tistih, ki so bolj pogosto sodelovali v diskusijah in aktivnostih pri študijskih urah, tistih, ki so imeli pri študijskih urah bolj pogosto prižgano kamero, pri tistih, ki so poročali, da so bili bolj zadovoljni s študijem na daljavo, tistih, ki so pogosteje doživljali povezanost z drugimi študenti, se manj pogosto soočali s slabšo motivacijo za študij in študijsko učinkovitostjo med študijem na daljavo kot prej, ter pri tistih, ki so pogosteje doživljali optimizem in zaupanje v prihodnost. Manj aktiven in poglobljen pristop k študiju pa smo ugotovili pri tistih študentih, ki so poročali, da so se na študijske ure, ki so potekale ne daljavo, le prijavili in niso poslušali ter so ob tem delali druge stvari, in pri tistih, ki so poročali, da so se bolj pogosto soočali s pomanjkljivimi digitalnimi spretnostmi za študij na daljavo.

Omejitev naše raziskave so v tem, da ni raziskovala vplivov na posamezni element angažiranosti in vplivov posameznih elementov angažiranosti na pristop k študiju. Glede na rezultate naše raziskave bi bilo zanimivo preveriti, katera dimenzija angažiranosti najbolj vpliva na pristop k študiju. Zavedamo se tudi drugih omejitev naše raziskave, kot so neuravnoteženost vzorca po spolu, uporabljen merski instrument, ki temelji na posameznih postavkah, prav tako pa kvantitativna presečna raziskava omejuje raziskovanje tako kompleksnega pojava, kot je angažiranost študentov pri študiju.

Zagotovo pa raziskava z ugotovitvami ob raziskovalnem osredotočanju na povezanost med pristopom k študiju in drugimi elementi posamezne dimenzije angažiranosti študenta doprinaša k predhodnim spoznanjem o angažiranosti študenta (Blažič, 2021). Prispeva vpogled v študentov del odgovornosti za kakovost učenja, natančneje osvetljuje njegov pristop k študiju in odpira premisleke o pomenu manj vidnih elementov angažiranosti študenta za njegov pristop k študiju. Nadalje zastavlja izzive, kako jih pri študijski izvedbi prepoznati in jih krepiti. Ugotovitve lahko predstavljajo podlago za ustvarjanje didaktičnih modelov, ki podpirajo angažiranost študentov z aktivnostmi, ki spodbujajo aktiven in poglobljen študij. Didaktične usmeritve v podporo angažiranosti študentov pri študiju morajo biti osredinjene na posameznika in hkrati spodbujati njegovo vključenost v skupino. Dobljeni odgovori nakazujejo na te potrebe. Pandemija covid-19 je pokazala na vplive aktualnih okoliščin tako na vsakdanje kot študijsko življenje študentov. Raziskovanje študija na daljavo je prispevalo uvide v področje angažiranosti študenta pri študiju, ki dajejo usmeritve nadaljnjemu raziskovanju področja, ne glede na obliko izvedbe študija. Sama oblika izvedbe študija namreč še ne zagotavlja učenja. Ob posvečanju pozornosti posameznikovim aktualnim okoliščinam so, ne glede na obliko izvedbe študija, učne dejavnosti tiste, ki morajo podpirati tako vedenjsko, čustveno kot kognitivno angažiranost študenta.